

Problém EU Compliance ve finančním sektoru

Petr Zahradník, Jan Jedlička

EU Office České spořitelny

EU OFFICE

Česká spořitelna, a.s.
Olbrachtova 1929/62
140 00 Praha 4

tel.: +420 261 073 019

fax: +420 261 073 004

EU_office@csas.cz

<http://www.csas.cz/eu>

Petr Zahradník

+420 261 073 019

Jan Jedlička

+420 261 073 484

Andrea Kadlečková

+420 261 074 491

Obsah:

Úvod.....	3
Bankovníctví.....	4
Klíčové právní normy v bankovníctví	9
Investiční služby.....	15
Klíčové právní normy v oblasti investičních služeb	17
Pojišťovnictví.....	21
Klíčové právní normy v pojišťovnictví.....	23
Ostatní finanční služby.....	29
Ostatní klíčové finanční právní normy.....	30

Úvod

Na problematiku „Compliance“, tedy přibližně přeloženo souladu s něčím lze v souvislosti s procesem evropské integrace nahlížet z pohledu banky nebo finanční instituce přibližně trojí optikou.

Za prvé, zda banka samotná – její mechanismy, její vnitřní uspořádání, její činnost – je v souladu s tím, jak evropská legislativa a její nástroje stanovují.

Za druhé, zda v tomto souladu jsou hlavní skupiny jejích klientů.

A konečně za třetí, zda tento soulad existuje nejen z pohledu legislativního a procedurálního, ale i na úrovni přirozené konkurenceschopnosti, na úrovni prostředí, ve kterém se daná banka pohybuje. Tento třetí úhel tudíž nezkoumá otázku souladu s pravidly, ale s indikátory poměřujícími míru úspěšnosti dané instituce v hospodářské soutěži.

Logická cesta posouzení míry „Compliance“ by měla začít zevnitř, od sebe – tj. posouzením, zda můj vlastní organismus vyhovuje nárokům, které jsou na něj legislativou EU kladeny. Má tudíž smysl se zaměřit na výčet těchto nároků a ty podstatně komentovat jak z pohledu statického, tak z pohledu jejich očekávané vývojové dynamiky.

Bankovníctví

Jednotný trh v bankovníctví se stal realitou od 1. ledna 1999, kdy vstoupila v platnost **druhá bankovní směrnice** (89/646/EEC). Tato směrnice zavedla principy jednotné bankovní licence, dovolující bankám a dalším úvěrovým institucím zakládat pobočky a nabízet služby v celé EU; obsahuje seznam bankovních služeb, které mohou být poskytovány ve všech členských státech na bázi **jednotné licence**. Navíc k požadavkům již obsažených v **první bankovní směrnici** (77/780/EEC) tato směrnice koordinuje právní, regulatorní a administrativní opatření týkající se bankovního podnikání.

Mezi tři pilíře jednotného trhu v bankovníctví patří:

- **Nezbytná harmonizace** ve všech členských státech EU týkající se práva a praxe v oblasti přístupu k bankovnímu podnikání, harmonizace kapitálu pro krytí úvěrového i tržního rizika, omezení expozice vůči jednomu klientovi nebo skupině spřízněných klientů, formát, obsah a pravidla oceňování při účetní závěrce včetně pravidel konsolidace.
- **Kontrola v mateřské zemi**, zesílená spolupráci národních dozorových autorit – banka podnikající v ostatních členských státech EU je dozorována dohledovým orgánem v zemi svého původu, to je v zemi, která vydala jednotnou bankovní licenci a kde se nachází její hlavní sídlo. Navíc dceřiné společnosti úvěrové instituce jsou dozorovány na konsolidované bázi.
- **Vzájemné uznávání pravidel a regulí** dozorového orgánu v zemi původu dozorovými orgány v ostatních členských zemích, kde banka také podniká. Udělování licencí dceřiným společnostem bank se sídlem mimo EU podléhá v principu stejným pravidlům a jsou předmětem mezinárodních dohod mezi danou zemí a EU. Pokud tato dceřiná společnost obdrží povolení, tak se na ní vztahují stejná práva jako na banky z EU.

K tomu, aby všechny banky a ostatní úvěrové instituce v EU měly v rámci hospodářské soutěže stejné podmínky a aby se zabránilo přesunu hlavních sídel bank do třetích zemí, kde je bankovní supervize více benevolentnější, byla přijata tato **opatření doplňující druhou bankovní směrnici**:

- **pravidla přípravy a vydávání roční konsolidované i nekonsolidované závěrky** (směrnice 86/635/EEC a směrnice 89/117/EEC),
- **harmonizace konceptu vlastních fondů** (směrnice 89/299/EEC),
- **definice ukazatele solventnosti** (směrnice 89/647/EEC),
- **pravidla monitorování tržních rizik** vznikajících úvěrovým institucím (směrnice 93/6/EEC novelizovaná směrnicí 98/31/EC a směrnicí 98/33/EC),
- **pravidla prevence používání bankovního systému při praní špinavých peněz** (směrnice 91/308/EEC novelizovaná směrnicí 2001/97/EC),
- **pravidla dozoru nad finančními institucemi na konsolidované bázi** (směrnice 92/30/EEC),
- **pravidla omezení expozice** vůči klientům (směrnice 92/121/EEC),
- **pojištění vkladů** (Směrnice 94/19/EC).

Kromě třech všechna opatření vstoupila v platnost 1. ledna 1993. Směrnice upravující expozici vůči klientům vstoupila v platnost 1. ledna 1994, směrnice zavádějící pojištění vkladů 1. ledna 1995 a směrnice popisující monitorování tržních rizik až 1. ledna 1996.

Většina směrnic upravující bankovníctví byla zkonsolidována do jednoho textu **směrnicí 2000/12/EC**.

Pravomoc dozorových orgánů byla dále upevněna směrnicí 95/26/EC. Tato směrnice obsahuje „horizontální“ opatření, která se týkají i jiných finančních sektorů (investičních společností a pojišťoven).

Harmonizaci v oblasti **úpadkového řízení úvěrových institucí** upravuje směrnice 2001/24/EC.

Platební systém

Pro účely Jednotného vnitřního finančního trhu byla přijata **Charta uživatelů platebních systémů v EU**, která představuje paralelní tok sjednocování v oblasti platebních systémů. Charta se opírá o formulaci zásady nejlepší možné služby, když:

- banka musí informovat uživatele o **nejvýhodnějších možnostech** jemu nabízených peněžních služeb,
- uživatel musí mít dopředu k dispozici úplné informace týkající se **celkových nákladů platby**,
- uživatel musí mít možnost volit všechny služby tak, aby adresát obdržel **plnou zaslanou částku**,
- zahraniční platby v rámci Unie by měly být **zrychleny** z pohledu dosažení stejného intervalu pro dokončení transakce a **stejně spolehlivosti** jako pro domácí platby,
- uživatel zahraniční platby by měl mít přístup k **náhradní proceduře** přibližně stejné kvality, jaká existuje pro domácí platby.

Konkrétně je **přeshraniční platební styk** vymezen směrnicí 97/5/EC. Jejím cílem je zavedení minimálních informací a požadavků pro přeshraniční platební styk, aby bylo dosaženo přesunu finančních prostředků z jedné členské země EU do druhé rychle, spolehlivě a za přijatelných nákladů. Tato směrnice byla dále doplněna nařízením 2560/2001/EC postihujícím **přeshraniční platby v euro**. Na rozdíl od směrnice 97/5/EC se toto nařízení dotýká obecněji všech plateb do částky 50 tisíc euro, včetně transakcí s platebními kartami. Hlavním cílem nařízení je smazat rozdíly mezi různými poplatky účtovanými při platebním styku uvnitř jedné členské zemi a mezi dvěma členskými zeměmi.

S platebním stykem souvisí směrnice 2000/46/EC, která umožňuje **nebankovním institucím vydávat elektronické peníze** a zároveň chránit jejich finanční integritu a konkurenceschopnost s ostatními úvěrovými institucemi.

Zdaňování úspor

Oblasti bankovníctví se úzce dotýká i **harmonizace zdaňování úspor** upravená směrnicí 2003/48/EC. Cílem směrnice je umožnit úrokům z vkladů obdržených v jednom členském státě EU vyplaceným subjektům, kteří jsou rezidenty v jiném členském státě, aby byly zdaňovány podle legislativy členského státu, kde je subjekt rezidentem, a tak odstranit překážky ve volném pohybu kapitálu na jednotném trhu.

Akční plán finančních služeb

Strategickou změnu v oblasti evropské regulace finančních služeb obecně se střednědobým časovým dosahem představuje **Akční plán finančních služeb**, který byl přijat Evropskou komisí ve formě Oznámení (Communication) dne 11. května 1999. Jeho cíl by bylo možné charakterizovat jako dosažení souladu mezi efektivním fungováním finančních služeb a celkovým zvýšením produktivity EU. Pokrývá celou oblast finančního trhu, nejen bankovníctví.

Horizont realizace Akčního plánu stanovený Lisabonským summitem z března 2000 je konec roku 2005. Do listopadu 2003, kdy byla zveřejněna nejaktuálnější zpráva o pokroku v zavádění Plánu, bylo v jeho rámci přijato 36 legislativních opatření a další se chystají. Pokrok v zavádění Akčního plánu je jednou za půl roku vyhodnocován ve formě zvláštních zpráv (Progress Reports).

Smyslem Akčního plánu je zejména usnadnění přístupu k investičnímu kapitálu především pro životaschopné a perspektivní projekty, zavedení a rozšíření „jednotného pasu“ pro všechny typy finančních služeb, pro všechny trhy a členské země, odbourávání investičních bariér pro investování v penzijních fondech, podpora integrace a transparentnosti trhů státních dluhopisů, přeshraniční repo-operace, zlepšení srovnatelnosti účetních výkazů společností apod.

Aplikace práva EU v ČR

Dne 1. února 1995 nabyla platnosti asociační Evropská dohoda mezi ČR a zeměmi EU. Cílem této dohody bylo mimo jiné poskytnout rámec pro postupnou integraci bankovních služeb do jednotného vnitřního trhu Unie. Ve člancích 69 a 70 se Česká republika zavázala ke sblížení práva, mimo jiné i v oblasti bankovního práva. Tomu měl napomoci i dokument **Bílá kniha integrace zemí střední a východní Evropy do jednotného trhu**, který publikovala Evropská komise v roce 1995.

Závazek z Evropské dohody ke sblížení práva byl prohlouben v průběhu jednání o vstupu ČR do EU. V rámci negociační kapitoly Volný pohyb služeb ČR nepožadovala zvláštní výjimku a zavázala se harmonizovat veškerou

legislativu nejpozději do data vstupu. Harmonizační závazek byl naplněn několika dílčími novelami zákona o bankách. Poslední, hlavní **harmonizační novela ve formě zákona č. 129/2002 Sb.** nabyla účinnosti na počátku května 2002. Přijetím této novely a následným přijetím nových obezřetnostních předpisů ČNB bylo dosaženo plné harmonizace právního řádu ČR v oblasti bankovního dohledu s aktuálním právem EU a vysoké míry souladu s ostatními uznávanými mezinárodními standardy.

Hlavními pilíři novely jsou:

1. **Podrobnější zakotvení dohledu na konsolidovaném základě** - plnění obezřetnostních pravidel bude sledováno jak u banky samotné, tak u ovládající osoby v čele konsolidačního celku, jehož je banka součástí (zákon rovněž umožňuje účinné procedury nápravy).
2. **Změny v systému pojištění vkladů** - náhrada oprávněné osobě se poskytuje ve výši 90% částky, nejvýše však ve výši odpovídající 25 tisíc euro pro jednu oprávněnou osobu u jedné banky, možnost odškodňovat i třetí osoby mající vztah k peněžním prostředkům na účtu, rozšíření pojištění na devizové vklady, depozitní certifikáty a vkladní listy, doladění procedury výplaty náhrad v souladu se směrnicí EU, zakotvení principu pojištění v zemi sídla banky a možnost připojištění poboček.
3. **Zakotvení principu jednotné bankovní licence** - vytvoření mechanismů jak pro uznávání bankovních licencí vydaných ve státech EU a Evropského hospodářského prostoru na našem území, tak pro uznávání našich licencí v zahraničí; pro subjekty zneužívající jednotnou licenci existuje možnost sankcí.
4. **Přesnější specifikace působnosti zákona**, včetně umožnění pobočkám českých bank v zahraničí či českých bank - členů zahraničních konsolidačních celků - plnit svoje povinnosti vůči zahraničním orgánům dohledu.
5. **Vytvoření předpokladů pro spolupráci mezi orgány** bankovního dohledu v ČR a obdobnými orgány jiných států a předpokladů pro plnění dalších povinností a využívání dalších práv vyplývajících pro bankovní dohled ze členství ČR v EU (konzultační a informační procedury, právo dohlídek na místě, specifikace profesního tajemství přesně dle evropských požadavků apod.)
6. **Úprava činnosti tzv. institucí elektronických peněz** - k vydávání elektronických peněžních prostředků jsou oprávněny jen banky, pobočky zahraničních bank a pobočky zahraničních tzv. institucí elektronických peněz podnikající na území ČR na základě jednotné licence (tyto instituce musí splňovat povinnosti stanovené směrnicí 2000/46/EC a podléhat obdobnému bankovnímu dohledu).
7. Nová povinnost bank zavést **účinné postupy pro vyřizování stížností klientů** - banky a pobočky zahraničních bank jsou povinny zavést účinný postup pro vyřizování stížností klientů a o tomto postupu srozumitelně, písemně a v úředním jazyce, popřípadě jazycích států, na jehož území působí, informovat ve svých provozních prostorách.
8. **Doladění některých dalších ustanovení** zákona o bankách tak, aby zákon ve všech, tedy i v současnosti nepříliš obvyklých, případech dosahoval stejného výsledku jaké předpokládají směrnice EU.

Některá ustanovení novely mají odloženou účinnost k datu vstupu ČR do EU. Jedná se především o princip jednotné bankovní licence, princip kontroly a dohledu domovským státem, informační povinnost vůči Evropské komisi a spolupráci orgánů dohledu členských států.

Pozitivem této právní úpravy je rovněž skutečnost, že zákon plynule rozšíří svoji působnost na další země, pokud dojde ke sjednání příslušných mezinárodních dohod v rámci EU (jak to předpokládá smlouva o EU), zároveň však zajišťuje, že výhod jednotné licence nebudou používat banky, z evropských směrnic výslovně vyňaté, ani případně banky ze států, které by si v budoucnu vyjednaly pro celý stát s EU výjimku.

Pojištění vkladů

Oblast pojištění vkladů je bankovní novelou 129/2002 Sb. dotčena jen minimálně. Důvodem je skutečnost, že hlavní blok harmonizačních ustanovení v této oblasti byl přijat již loni na podzim cestou **poslanecké novely zákona o bankách** (zákon č. 319/2001 Sb.). V nynější novele jde tedy již o pouhé doladění této pasáže o některé drobné doplňky zabezpečující plnou harmonizaci zákona se směrnicí o systémech záruk za vklady (směrnice 94/19/EC). Za zmínku stojí možnost připojištění u Fondu pojištění vkladů pro pobočky bank ze zemí Evropské unie. Půjde zpravidla o pobočky ze zemí, které nemusejí zabezpečit pojištění do limitu 20 000 euro. V zákoně je též nově promítnut požadavek této směrnice zakazující využívat rozdílů v systémech pojištění pohledávek z vkladů v reklamě.

Platební styk

V průběhu přípravy harmonizační novely zákona o bankách došlo k rozhodnutí o vyčlenění platebního styku do zvláštní právní normy, a to do zákona o platebním styku. Evropská úprava platebního styku se nevztahuje jen na banky, a proto se zdálo vhodnější jít cestou **speciálního zákona o platebním styku** (124/2002 Sb.), jenž vstoupil v platnost 1. ledna 2003.

Jeho obsahem je implementace směrnic ES o přeshraničních převodech (97/5/EC), o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry (směrnice 98/26/EC) a část směrnice o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, jejím výkonu a obezřetnostním dohledu nad touto činností (směrnice 2000/46/EC).

Smyslem nové právní úpravy je **zvýšení právní jistoty klientů bank** a dalších institucí provádějících převody plateb a **zvýšení bezpečnosti platebních systémů** (ochranou zákonem vymezených platebních systémů před důsledky bankrotu jejich účastníků).

Zákon vytváří podmínky pro respektování doporučení EU (*Recommendation*) o transakcích prováděných elektronickými platebními prostředky s cílem zvýšit právní jistotu klienta a prohloubit důvěru veřejnosti k elektronickým platebním prostředkům.

Zákon (poprvé v české legislativě) vymezuje a **definuje elektronický platební prostředek**. Ten je považován za klasický prostředek přístupu k účtu (například standardní platební karta), případně jako elektronický peněžní prostředek (*e-money*).

Výrazným projevem ochrany klienta, jenž je držitelem jakéhokoliv elektronického platebního prostředku, je princip **vorových obchodních podmínek**. Zákon zmocňuje ČNB k vydání vorových obchodních podmínek pro používání elektronických platebních prostředků a současně ukládá povinnost jejich vydavateli informovat ve svých obchodních podmínkách, nakolik tyto podmínky odpovídají vorovým obchodním podmínkám ČNB.

Dalším projevem vyšší ochrany a právní jistoty klienta je nově zavedená **povinnost odškodnění klienta**. Převádějící instituce příkazce bez ohledu na zavinění či způsobení chyby při provedení převodu nese vždy zodpovědnost za chybné uskutečnění nebo neuskutečnění převodů, tedy i za zprostředkující převádějící instituce působící jako mezičlánky v procesu převodu (převádějící instituce příkazce následně disponuje regresními nároky vůči té převádějící instituci, která chybu skutečně způsobila).

Zákon dále předpokládá, že spory, které vzniknou mezi převádějícími institucemi a klienty, řeší zvláštní orgán pro mimosoudní urovnání sporů (**finanční arbitr/ombudsman**), který zahájil svou činnost 1. ledna 2003 (na základě zvláštního zákona).

Klíčový ucelený zdroj o komplexním pojetí úpravy platebního styku v nově vstupujících zemích do EU z pohledu legislativních a dalších požadavků EU představuje **Modrá kniha¹ (Blue Book) Payment and Securities Settlement Systems in Accession Countries**, vydaná Evropskou centrální bankou v srpnu 2002. Tento dokument na téměř 600 stránkách diskutuje a rozebírá všechny relevantní oblasti platebního styku pro vstupující země.

Praní špinavých peněz

Po letech diskusí, které se vzhledem k akutnosti problému zdály být až příliš zdlouhavé, byl v únoru 1996 s účinností od 1. července 1996 přijat zákon 61/1996 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, jejímž smyslem je účinně postihnout problém praní špinavých peněz. Lze říci, že základní principy a pravidla, zmíněná jak v rámci globálního řešení praní špinavých peněz, tak ve své legislativně rozvinuté podobě na úrovni EU, jsou v české normě obsaženy. Lze se domnívat, že v řadě okolností je dikci směrnice Rady ES (91/308/EEC) z června 1991 nejen vyhověno, ale její poměrně obecný výklad je překonán především v oblasti propojení identifikace případu praní špinavých peněz a předání zodpovědné osoby orgánům činným v trestním řízení. V tomto smyslu lze nabýt přesvědčení, že legislativní norma vytváří dostatečnou oporu pro pružné a včasné propojení identifikace a zodpovědnosti.

V rámci harmonizační bankovní novely č. 126/2002 Sb. z května 2002 bylo provedeno i **úplné zrušení vkladních knížek na doručitele**, a to od počátku roku 2003. Toto opatření vyplývalo z požadavků OECD a Evropské unie v oblasti boje proti praní špinavých peněz.

¹ Více informací na <http://www.cnb.cz/pdf/BLUEBOOKACCESS2002.PDF>

Zákon o úpadku

Finančního sektoru se také dotýká úpadkové právo, které se bude muset přizpůsobit normám EU. Účelem **nového připravovaného zákona o úpadku** bude upravovat řešení úpadku dlužníka (uspořádat jeho majetkové poměry) tak, aby jeho věřitelé byli rovnoměrně a poměrně uspokojeni z majetkové podstaty. Stávající úprava úpadkového práva nepodporuje diferencovaný přístup k řešení situace dlužníka, který je v úpadku, ani podle povahy dlužníka, ani podle počtu dlužníkových věřitelů. České úpadkové právo v zásadě neumožňuje řešit úpadkovou situaci dlužníka účinným způsobem jinak než likvidační formou. To by mělo být odstraněno právě novým zákonem o úpadku.

Návrh nového zákona implementuje příslušné předpisy Evropských společenství jako směrnici 98/26/EC o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, směrnicí 93/22/EEC o investičních službách v oblasti cenných papírů, nařízení 1346/2000 o úpadkovém řízení, směrnicí 2001/17/EC o restrukturalizaci a likvidaci pojišťoven a směrnicí 2001/24/EC o restrukturalizaci a likvidaci úvěrových institucí.

Klíčové právní normy v bankovníctví

Přístup k činnosti úvěrových institucí a její výkon

The taking up and pursuit of the business of credit institutions

Směrnice 2000/12/EC novelizovaná směrnicí 2000/28/EC a konsolidující směrnicí 73/183/EEC, směrnicí 77/780/EEC, směrnicí 89/299/ECC, směrnicí 89/646/EEC, směrnicí 89/647/EEC, směrnicí 92/30/EEC a směrnicí 92/121/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24234.htm>

Cílem směrnice je konsolidovat stávající směrnice upravující založení a podnikání úvěrových institucí do jednoho textu. Směrnice zahrnuje významné nástroje na uskutečnění jednotného trhu z pohledu svobody založení pobočky a poskytování služeb úvěrových institucí. Tento přístup zajišťuje vzájemné uznávání povolení k činnosti a systém dohledu tak, aby došlo k naplnění principu jednotné licence.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice se vztahuje na všechny podnikatelské subjekty, jejichž podnikáním je přijímání vkladů a ostatních splatných finančních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na svůj vlastní účet a na instituce elektronických peněz. Nevztahuje se na centrální banky, poštovní úřady, apod.
- Směrnice určuje pravidla udělení povolení: minimální počáteční kapitál ve výši 5 milionů euro, v managementu musí být alespoň dvě osoby s dobrou reputací a dostatečnými zkušenostmi, informování o akcionářské struktuře apod. Všechna povolení musí být oznámena Komisi, která je zveřejní v Officiálním věstníku (Official Journal).
- Úvěrová instituce, která si chce založit pobočku v jiném členském státě musí informovat dozorový orgán mateřského státu. Tyto informace pak mateřský stát poskytne hostitelskému státu ve lhůtě do tří měsíců. Pokud chce úvěrová instituce poskytovat služby v jiném členském státě, musí upozornit dozorovou autoritu v domácím státě, která ji přepošle dozorové autoritě v hostitelském státě.
- Členské státy nesmí na pobočky zahraničních bank se sídly mimo EU aplikovat výhodnější opatření než na zahraniční pobočky bank se sídly v jiné členské zemi.
- Obecně platí, že dohled úvěrové instituce je vykonáván dozorovým orgánem v mateřské zemi. Dozorové orgány v mateřské i hostitelské zemi spolu úzce spolupracují.
- Směrnice určuje konkrétní pravidla solventnosti, které musí úvěrové instituce plnit (kapitálová přiměřenost, expozice vůči jednomu klientovi, velikost vlastních fondů, apod.) včetně toho, jak se kalkulují.

Směrnicí novelizuje směrnice 2002/87/EC, která se zabývá „doplňkovým“ dohledem na úvěrové instituce, pojišťovny a investiční společnosti, které jsou součástí finančních konglomerátů.

Směrnice je novelizována i směrnicí 2001/24/EC, zabývající se úpadkem úvěrové institucí: pokud zbankrotuje úvěrová instituce s pobočkami v ostatních členských státech EU, úpadkové řízení se bude aplikovat na všechny věřitele a investory.

Připravuje se novela, která by měla posílit rámec pro investiční služby a dohled na finančními trhy s cílem lépe ochránit investory a tržní celistvost prostřednictvím zavedení harmonizovaných pravidel upravujících činnost finančních zprostředkovatelů. Druhým cílem je podporovat spravedlivý, transparentní, efektivní a integrovaný finanční trh.

Kapitálová přiměřenost investiční firem a úvěrových institucí

Capital adequacy of investment firms and credit institutions

Směrnice 93/6/EEC novelizovaná směrnicí 98/33/EC a směrnicí 98/31/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24037.htm>

Hlavním cílem směrnice je dosažení rovného zacházení úvěrových institucí a investičních firem prostřednictvím harmonizace požadavků na kapitálovou přiměřenost. Směrnice rovněž zavádí rámec pro kalkulaci tržního rizika, kterému jsou vystaveny úvěrové instituce a investiční společnosti.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Investiční firmy, které spravují peníze klientům a které dostávají, předávají a vykonávají klientské pokyny týkající se finančních instrumentů anebo které spravují portfolio finančních instrumentů musí mít minimální kapitál ve výši 125 tisíc euro. Všechny ostatní investiční společnosti musí mít kapitál ve výši alespoň 730 tisíc euro.
- Kapitálové požadavky na banky jsou upraveny směrnici 89/646/EEC, které stanovují minimální potřebný kapitál ve výši 5 milionů euro.
- Investiční společnosti a úvěrové instituce musí ohodnocovat své pozice ve finančních instrumentech (ale i komoditních) denně na bázi tržních cen.
- Směrnice rovněž požaduje, aby každá investiční společnost měla vlastní fondy² ve výši čtvrtiny režijních nákladů v předchozím roce. To by mělo pokrýt rizika kolapsu finančního trhu, tak aby při výpadku příjmů z obchodování byly dostatečně pokryty náklady.
- Směrnice obsahuje další požadavky na pokrytí tržního rizika, devizového rizika a rizika selhání protistrany.

Restrukturalizace a úpadek úvěrových institucí

Reorganisation and winding-up of credit institutions

Směrnice 2001/24/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24008.htm>

Cílem směrnice je zajistit, aby v případě úpadku úvěrové instituce s pobočkami v ostatních členských státech EU se úpadkové řízení aplikovalo na všechny věřitele a investory. Dosud totiž platilo, že v případě likvidace úvěrové instituce s pobočkami v ostatních členských státech EU dozorové autority v jednotlivých postižených členských státech zahájily separátní úpadkové řízení a to vedlo ke konfliktům v jurisdikcích. S věřiteli v různých členských státech EU pak nebylo zacházeno stejně. To samé platí i pro restrukturalizace. Směrnice si klade za cíl garantovat zákazníkovi ochranu bez ohledu na to, v jakém členském státě žije.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Pokud úvěrová instituce s pobočkami v ostatních členských státech zbankrotuje, úpadkové řízení bude předmětem jednotných opatření v členském státě, kde měla pojišťovna sídlo (tzv. mateřský stát). Tento přístup je konzistentní s principem kontroly mateřského státu, která je základní pro bankovní směrnici 2000/12/EC.
- O zahájení úpadkového řízení musí být všichni zainteresovaní investoři informováni na bázi rovnosti a jejich oficiálním jazykem nebo oficiálním jazykem státu, v němž žijí.
- Dozorová nebo soudní autorita v mateřském členském státu zahajující s úvěrovou institucí úpadkové řízení je povinna bez zbytečných odkladů informovat kompetentní autority v ostatních členských státech, v kterých má úvěrová instituce pobočky.
- Pokud směrnice neurčí jinak, úpadkové řízení je vedeno v souladu s legislativou mateřského členského státu. Jestliže je sídlo úvěrové instituce v zemi mimo EU, členská země, v které se nachází pobočka je brána jako mateřská členská země.

System pojištění vkladů

Deposit-guarantee schemes

Směrnice 94/19/EC

² Pojem vlastních fondů (own funds) je definován ve směrnici 89/299/EEC.

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24012b.htm>

Cílem směrnice je ochránit vkladatele do úvěrových institucí na celém území EU a zabezpečit stabilitu bankovního systému jako celku.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Každý členský stát EU musí zajistit, aby na jeho území oficiálně fungovaly jeden nebo více systémů pojištění vkladů.
- Směrnice stanovuje procedury, kdy úvěrová instituce neplní povinnosti vyplývající ze systému.
- Vklady zůstávají pojištěny systémem i tehdy, když úvěrová instituce přijde o povolení k činnosti.
- Systém pojištění vkladů garantuje vkladatelům vklady v agregované výši maximálně 20 tisíc euro v případě, že se stanou nedostupnými.
- Vybrané vklady nebo vkladatelé mohou být ze systému vyjmuty, v některých případech (například ze sociálních důvodů) je možné i navýšení pojištění.

Zdaňování úrokových příjmů z úspor

Taxation of savings income in the form of interest payments

Směrnice 2003/48/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l31050.htm>

Cílem směrnice je umožnit, aby úroky z vkladů obdržené v jednom členském státě EU a vyplacené subjektům, kteří jsou rezidenty v jiném členském státě, byly zdaňovány podle legislativy členského státu, kde je subjekt rezidentem, a tak odstranit překážky ve volném pohybu kapitálu na jednotném trhu.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Členské státy zavádějí automatický systém výměny informací týkající se výplaty úroků z vkladů, směrnice definuje, jaké informace se musí poskytovat.
- Systému se neúčastní Belgie, Lucemburska a Rakouska, kterým bylo poskytnuto přechodné období, během kterého místo výměny informací ostatním členským státům, musí aplikovat srážkovou daň z úroků z vkladů. Pro první tři roky přechodného období je stanovena na 15%, další tři roky na 20% a poslední tři roky na 35 %.
- Tyto tři členské státy neúčastníci se systému výměny informací si mohou nechat 25 % vybrané daně z úroků z vkladů nerezidentů, zbylých 75 % musí odvést do státu, kde je příjemce úroků rezidentem. Mateřský stát, kde je příjemce úroků rezidentem, nesmí tento příjem zdaňovat ještě jednou.
- Zdanění příspěvků penzijního spoření či životního pojištění tato směrnice nepokrývá.

Přeshraniční převody

Cross-border credit transfers

Směrnice 97/5/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24023.htm>

Cílem směrnice je zavedení minimální informací a požadavků pro přeshraniční platební styk tak, aby bylo dosaženo přesunu finančních prostředků z jedné členské země EU do druhé rychle, spolehlivě a za přijatelných nákladů.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Postihuje přenos finančních prostředků do částky 50 tisíc euro denominovaných v euro nebo v měnách členských států.
- Směrnice vymezuje přesné informace, které úvěrové instituce musí v souvislosti s přeshraničním platebním stykem svým klientům poskytnout. Jsou to například doba přesunu finančních prostředků od původce

k příjemci, metody kalkulace poplatků, použitý referenční devizový kurz (je-li potřeba), referenci příjemci pro identifikaci platby, původní posílanou částku, celkovou výši poplatků apod.

- Úvěrová instituce původce musí platbu uskutečnit během stanoveného časového limitu. Pokud ho nedodrží anebo limit není dohodnut a platba nedorazí na účet příjemce do pěti dnů od zadání transakce, musí původci poskytnout kompenzaci.
- Úvěrová instituce příjemce musí přijatou platbu příjemci dát k dispozici během stanoveného časového limitu, pokud ho nedodrží anebo limit není dohodnut a v den následující po dni přijetí platby na účet banky příjemce platba stále není příjemci k dispozici, musí mu poskytnout kompenzaci. Pokud příjemcova úvěrová instituce prokáže, že zpoždění bylo způsobeno původcem nebo samotným příjemcem, nemusí žádnou kompenzaci platit.
- Pokud původcova úvěrová instituce přijme pokyn k platbě, ale relevantní částka nedorazí na účet příjemcovy úvěrové instituce, původcova úvěrová instituce musí provést pokyn původce v celé částce zvýšené o úroky a platební poplatky, které zaplatil. Maximálně však 12,5 tisíce euro. To platí i pro případ, že selhání je na straně prostředníka, kterého pro transakci najme úvěrová instituce původce.
- Veškeré povinnosti kladené na úvěrové instituce zahrnuté do uskutečnění příkazů přeshraničního platebního styku se nemusí plnit, pokud úvěrová instituce prokáže, že selhání způsobily faktory, které nemohla ovlivnit.

Směrnice byla novelizovaná nařízením 2560/2001/EC postihujícím přeshraniční platby v euro. Na rozdíl od směrnice 97/5/EC se toto nařízení dotýká obecněji všech plateb do částky 50 tisíc euro, včetně transakcí s platebními kartami. Hlavním cílem nařízení je smazat rozdíly mezi různými poplatky účtovanými při platebním styku uvnitř jedné členské zemi a mezi dvěma členskými zeměmi.

Nejdůležitější body úpravy nařízení:

- Poplatky za přeshraniční platební styk v euro v rámci jednotného trhu EU musí být stejné jako poplatky za platební styk v euro v rámci jednoho členského státu.
- Směrnice umožňuje rozšíření působnosti i na další měny kromě euro, pokud se tak postižený členský stát rozhodne. Zatím se připojilo pouze Švédsko, nařízení se tedy vztahuje i na švédskou korunu.
- Nařízení platí od 1. července 2002 pro poplatky spojené s platbami prostřednictvím platebních karet a výběrem z bankomatů a od 1. července 2003 pro běžný platební styk a šeky.
- Klienti (spotřebitelé) musí být řádně a s dostatečným předstihem informováni o poplatcích, které budou muset v souvislosti s přeshraničním platebním stykem uhradit.

Prevence zneužití finančního systému pro účely praní špinavých peněz

Prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering

Směrnice 91/308/EEC novelizovaná směrnicí 2001/97/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24016.htm>

Cílem směrnice je zabránit zneužití finančního systému pro praní špinavých peněz, aniž by byla omezena svoboda volného pohybu kapitálu a svoboda nabízení finančních služeb. Směrnice sjednocuje postupy proti praní špinavých peněz ve všech členských státech EU.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Členské státy musí zajistit, aby praní peněz z nelegálních činností bylo zakázáno.
- Úvěrové a finanční instituce musí požadovat identifikace svých klientů – tato identifikace, podpůrné záznamy a záznamy transakcí musí být v institucích archivovány alespoň pět let po té, co byl vztah s klientem ukončen, resp. transakce byla uskutečněna.
- Jedná se o tzv. legislativní normu s minimálním harmonizačním účinkem: všechny členské země jsou povinny dodržovat stanovený soubor povinností, avšak individuálně může každý členský stát přijmout ještě přísnější pravidla.

- Úvěrové a finanční instituce musí plně spolupracovat s orgány zodpovědnými za boj proti praní špinavých peněz. Směrnice dále upravuje vztah a povinnosti vůči těmto orgánům.
- Novelizující směrnice 2001/97/EC dále rozšiřuje pole působnosti. Kromě peněz z prodeje drog zahrnuje i finanční podvody, organizovaný zločin, financování terorismu. Kromě úvěrových a finančních institucí se některé povinnosti vztahují i na auditory, účetní, notáře, právníky, kasina a další.

Přístup k činnosti institucí elektronických peněz, její výkon a dohled

The taking-up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions

Směrnice 2000/46/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24236.htm>

Směrnice umožňuje nebankovním institucím vydávat elektronické peníze a zároveň chránit jejich finanční integritu a konkurenceschopnost s ostatními úvěrovými institucemi.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice definuje elektronické peníze jako náhradu za mince a bankovky, které jsou zaznamenány na elektronických médiích (čipová karta nebo paměť počítače) a jejichž cílem je provádět platby v limitovaném množství.
- Instituce elektronických peněz mohou obdržet jednotnou licenci (tzv. Evropský pas), pokud splňují principy První bankovní směrnice (směrnice 77/780/EEC novelizovaná směrnicí 89/646/EEC a směrnicí 2000/12/EC) týkající se vzájemného uznávání licencí, systému dohledu, a jsou-li povoleny domácím dohledovým orgánem.
- Na instituce elektronických peněz se rovněž vztahují opatření na boj proti praní špinavých peněz tak, jak to definuje směrnice 91/308/EEC.
- Počáteční kapitál institucí elektronických peněz činí alespoň 1 milionů euro, směrnice na pojištění vkladů se na ně nevztahuje.

Individuální a konsolidované účetní závěrky bank a dalších finančních institucí

Annual accounts and consolidated accounts of banks and other financial institutions

Směrnice 86/635/EEC novelizovaná směrnicí 2001/65/EC a směrnicí 2003/51/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24009.htm>

Cílem směrnice je harmonizace formátu a obsahu ročních účetních operací pro všechny finanční instituce v EU.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Standardizace podoby rozvahy: aktiva a pasiva jsou vyjadřována na základě jejich likvidity v klesajícím pořadí.
- Směrnice umožňuje dvě podoby vykazování výsledovky: v horizontální a vertikální formě.
- Speciální úpravy vykazování specifických účetních položek jako například hotovost, pokladniční poukázky, úvěry vůči úvěrovým institucím, úrokové pohledávky, výnosy z cenných papírů, zisk či ztráta z finančních operací atd.
- Směrnice stanovuje pravidla oceňování určitých specifických druhů majetku či závazků: finanční investice, úvěry, aktiva či pasiva denominovaná v cizích měnách atd.
- Směrnice upravuje i pravidla konsolidace.

Směrnici výrazně doplňuje nařízení 1606/2002/EC³ o aplikaci mezinárodních účetních standardů. Na jejím základě jsou společnosti přijaté k obchodování na regulovaném trhu povinny zpracovávat a publikovat konsolidované účetní závěrky od 1.1.2005 podle mezinárodních účetních standardů.

Účetní výkazy poboček zahraničních úvěrových a finančních institucí

Obligations of branches established in a Member State of credit institutions and financial institutions having their head offices outside that Member State regarding the publication of annual accounting documents

Směrnice 89/117/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24010.htm>

Cílem směrnice je odstranění povinnosti poboček zahraničních bank nebo jiných finančních institucí umístěných v zemích EU, které mají hlavní sídlo v jiné členské nebo i nečlenské zemi EU, vykazovat samostatnou roční účetní závěrku.

³ Více informací na <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26040.htm>

Investiční služby

Liberalizace operací s cennými papíry byla zahájena 1. ledna 1996, kdy vstoupily v platnost **dvě směrnice přijaté v roce 1993**, a umožnily svobodu založení společnosti a nabízení služeb v tomto sektoru.

- Směrnice 93/22/EEC novelizovaná směrnicí 97/9/EC a směrnicí 95/26/EC upravující **investiční služby**.
- Směrnice 93/6/EEC novelizovaná směrnicí 98/33/EC a směrnicí 98/31/EC definující **kapitálovou přiměřenost investičních firem a úvěrových institucí**.

Jednotný trh v oblasti investičních služeb je podobný těm, které fungují v ostatních segmentech finančního sektoru. Mezi základní přístupy patří:

- **harmonizace** nezbytných standardů,
- **vzájemné uznávání** národních dozorových autorit těch zemích, kde je hlavní sídlo investiční společnosti,
- **koordinace prací** dozorových orgánů v mateřské i hostitelské zemi.

První kroky na cestě vytvoření k jednotného trhu v oblasti investičních služeb se datují do začátku 80. let, kdy byly přijaty směrnice upravující **připuštění cenného papíru na burzu** (směrnice 79/279/EEC, směrnice 80/390/EEC a směrnice 82/121/EEC – všechny byly později zkonsolidovány do směrnice 2001/34/EC).

Princip kontroly dozorovým orgánem mateřské členské země a vzájemné uznávání licencí dozorovými orgány ostatních členských států (tzv. **jednotný pas**), kde investiční společnost vyvíjí své aktivity, byl prvně legislativně zakotven ve směrnici 85/611/EEC, která harmonizovala existující pravidla pro podnikání investičních společností.

Dalším milníkem v budování jednotného finančního trhu byla směrnice 89/298/EEC, která upravila **vzájemné uznávání prospektů** veřejně obchodovatelných cenných papírů.

Pokrokem byla i úprava minimálních **požadovaných informací při akvizici či divestici** majoritního podílu ve veřejně obchodovatelné společnosti (88/627/EEC) a směrnice týkající se **obchodování na základě neveřejných informací** (89/592/EEC).

Ochranu investorů výrazně posílila směrnice 97/9/EC, která upravuje **pojištění proti úpadku investičních společností** (adekvátní ochraně vkladatelů do bank v systému pojištění bankovních vkladů).

Ne všude však tyto legislativní normy přinesly ovoce, finanční trh v EU stále nefungoval dostatečně rychle a efektivně. Reakce přišla na summitu Evropské rady ve Stockholmu ve dnech 23.-24. března 2001, jenž navrhl sérii reforem, která je založena na těchto nových bodech:

- Založení dvou výborů odpovědných za odstraňování překážek integrace a rozšíření finančního trhu: rozhodnutí Komise 528/2001/EC z 6. června 2001 zakládající **Evropskou komisi pro cenné papíry** (ESC) a rozhodnutí Komise 527/2001/EC ze stejného dne zakládající **Výbor evropských regulátorů trhu cenných papírů** (CESR).
- Nová směrnice 2003/6/EC **potírající zneužívání finančního trhu**. Kromě boje proti obchodování na základě neveřejných informací se zaměřuje i na nedovolenou manipulaci s tržními kurzy. Tyto poradní instituty mají hrát klíčovou roli při napomáhání Evropské komisi při zavádění **Akčního plánu do oblasti investičního bankovníctví**.

Změnou k lepšímu byla i harmonizace v oblasti **vypořádání přeshraničních obchodů** s cennými papíry, které upravuje směrnice 98/26/EC.

Novinkou, jejíž cílem je další usnadnění přeshraničního obchodování s cennými papíry je připravovaná směrnice, která by měla zavést **clearingové vypořádací centrum na evropské úrovni**.

Aplikace práva EU v ČR

Aplikace řady evropských směrnic a nařízení, které postihují oblast investičních služeb, byla již zmíněna v kapitole Bankovníctví. Zapracováním evropské legislativy do českého právního řádu se zabývá zejména připravovaný **zákon o podnikání na kapitálovém trhu a zákon o kolektivním investování**.

Kolektivní investování

Oblast kolektivního investování bude zcela nově upravena zákonem o kolektivním investování a zákonem o podnikání na kapitálovém trhu, rovněž bude vydáno několik nových vyhlášek. Těmito zákony dojde ke sladění české legislativy v oblasti kolektivního investování s právními předpisy EU. Základním principem a smyslem návrhu zákona o kolektivním investování je regulace vlastního kolektivního investování a ochrana investorů. Zatím však návrh zákona o kolektivním investování neobsahuje úpravu fondů (společností) typu SICAV, které bude potřeba do našeho právního řádu také zavést.

Nenabude-li však do dne vstupu České republiky do EU účinnosti nový zákon o kolektivním investování příp. zákon o podnikání na kapitálovém trhu, bude pro oblast kolektivního investování rozhodující právě úprava podle **zákona o investičních společnostech a investičních fondech**.

Investiční služby

Klíčovým právním předpisem upravujícím problematiku investičních služeb je v současné době **zákon o cenných papírech**. V jeho platném znění nalezneme již dnes ustanovení, která se stanou účinnými dnem přistoupení České republiky do EU. Nenabude-li tak do dne vstupu České republiky do EU účinnosti nový zákon o podnikání na kapitálovém trhu, budou pro oblast poskytování investičních služeb na území členských států EU stěžejní, vedle stávajících, ustanovení zákona o cenných papírech.

Klíčové právní normy v oblasti investičních služeb

Kolektivní investování

Coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to undertakings for collective investment in transferable securities (UCITS)

Směrnice 85/611/EEC novelizovaná směrnicí 88/220/EEC, směrnicí 95/26/EC, směrnicí 2001/107/EC a směrnicí 2001/108/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24036a.htm>

Cílem směrnice je sblížení legislativního rámce kolektivního investování v členských státech zejména v oblasti konkurence a ochrany drobných investorů (spotřebitelů).

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Podniky kolektivního investování musí získat povolení ke svému podnikání v členském státu, kde mají sídlo. Toto povolení pak platí i pro podnikání v ostatních členských státech EU (tzv. Evropský pas).
- Alespoň 90 % portfolia podniků kolektivního investování musí být investováno buď do obchodovatelných cenných papírů registrovaných na burze nebo jiných regulovaných trzích, nebo do nedávno vydaných obchodovatelných cenných papírů.
- Směrnice stanovuje požadavky na vydávání prospektů, pravidelných zpráv a cenách podílů drobných investorů.
- Směrnice řeší otázky udělování povolení a dozoru nad podniky kolektivního investování.

Připravuje se novela, která by měla posílit rámec pro investiční služby a dohled na finanční trhy s cílem lépe ochránit investory a tržní celistvost prostřednictvím zavedení harmonizovaných pravidel upravujících činnost finančních zprostředkovatelů. Druhým cílem je podporovat spravedlivý, transparentní, efektivní a integrovaný finanční trh.

Investiční služby v oblasti cenných papírů

Investment services in the securities field

Směrnice 93/22/EEC novelizovaná směrnicí 97/9/EC a směrnicí 95/26/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24036c.htm>

Cílem směrnice je liberalizovat přístup investičních firem s povolením k poskytování služeb v mateřském členském státu EU na burzy cenných papírů a finanční trhy v ostatních členských státech EU.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Určuje kritéria pro poskytnutí a odejmutí povolení pro investiční firmy v mateřských členských státech.
- Hostitelská členská země nesmí po investiční společnosti s uděleným povolením v mateřské zemi požadovat dodatečnou autorizaci, chce-li si společnost v této zemi otevřít pobočku nebo zde poskytovat své služby.
- Orgán dohledu v mateřském členském státu musí zajistit, aby investiční firma měla na začátek dostatečné finanční zdroje a management investičních firem měl dostatečné profesionální schopnosti a zkušenosti.
- Pokud se Komisi bude zdát, že hostitelská členská země brání v efektivním přístupu investiční společnosti na svůj finanční trh, má právo zahájit vyjednávání s cílem zajistit rovné konkurenční prostředí.

Systemy pojištění proti úpadku investičních společností

Investor compensation schemes

Směrnice 97/9/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24038a.htm>

Cílem směrnice je ochránit investory při bankrotu investiční firmy.

Nejdůležitější body úpravy nařízení:

- Členské státy EU jsou povinny zajistit jeden nebo více systémů pojištění proti úpadku investičních společností. V tomto systému musí být zahrnuty všechny investiční společnosti. Výjimkou mohou být úvěrové instituce, které jsou již zahrnuty ve svém vlastním systému pojištění vkladů a který poskytuje kompenzace alespoň ve stejné výši jako upravuje tato směrnice. Pokud je finanční společnost zároveň finanční institucí, členský stát rozhodne, zda se uplatní tato směrnice nebo směrnice upravující pojištění vkladů.
- Systém pojištění se uplatí tehdy, když investiční společnost není schopna dostát svým závazkům vůči investorům (spotřebitelům) a neexistuje ani perspektiva, že se to v brzké době změní.
- Výplaty kompenzací ze systému musí pokrýt závazky investorů vůči investiční společnosti, pokud ta není schopna splatit půjčené peníze nebo jiné formy majetku investorovi.
- Minimální hranice kompenzace jednomu investorovi je stanovena na částku 20 tisíc euro. Členský stát může pro určité kategorie investorů tuto hranici snížit nebo je ze systému zcela vyjmout.
- Kompenzace musí být investorovi vyplaceny do tří měsíců od doby zjištění oprávněnosti a výše částky.

Neodvolatelnost zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry

Settlement finality in payment and securities settlement systems

Směrnice 98/26/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24039.htm>

Cílem směrnice je redukovat systémové riziko vyplývající ze systému vypořádání obchodů s cennými papíry a minimalizovat narušení způsobená úpadkem účastníků systému. Směrnice přispívá k efektivním operacím přeshraničního vypořádání plateb a transferů cenných papírů, a tím tak posiluje svobodu volného pohybu kapitálu a volného nabízení služeb v rámci vnitřního trhu.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Obchodní pokyny a vzájemné vyrovnání musí být legálně vymahatelné.
- Obchodní pokyny po zadání do systému nemohou být odvolány.
- Opatření prováděná v rámci úpadku (nesolventnosti) účastníka systému nemají retroaktivní účinky.
- Práva účastníka systému k cennému papíru sloužícímu jako jistina (kolaterál) nesmí být postižena úpadkem instituce, která kolaterál postytlá.

V rámci akčního plánu finančních služeb se připravuje směrnice, která používání kolaterálu v přeshraničních obchodech s cennými papíry zjednoduší a vyjasní.

Prospekt emise cenných papírů

Requirements for the drawing-up, scrutiny and distribution of the prospectus to be published when transferable securities are offered to the public

Směrnice 89/298/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24033b.htm>

Směrnice je součástí komunitární informační politiky. Koordinuje právní požadavky pro vytvoření a distribuci prospektu cenných papírů nabízených veřejným investorům.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Prospekt cenného papíru musí obsahovat všechny relevantní informace potřebné k provedení finančního ohodnocení instrumentu.
- Směrnice upravuje spolupráci mezi členskými státy v oblasti vzájemného uznávání prospektů.

Kapitálová přiměřenost investiční firem a úvěrových institucí

Capital adequacy of investment firms and credit institutions

Směrnice 93/6/EEC novelizovaná směrnicí 98/33/EC a směrnicí 98/31/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24037.htm>

Hlavním cílem směrnice je dosažení rovného zacházení úvěrových institucí a investičních firem prostřednictvím harmonizace požadavků na kapitálovou přiměřenost. Směrnice rovněž zavádí rámec pro kalkulaci tržního rizika, kterému jsou vystaveny úvěrové instituce a investiční společnosti.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Investiční firmy, které spravují peníze klientům a které dostávají, předávají a vykonávají klientské pokyny týkající se finančních instrumentů anebo které spravují portfolio finančních instrumentů musí mít minimální kapitál ve výši 125 tisíc euro. Všechny ostatní investiční společnosti musí mít kapitál ve výši alespoň 730 tisíc euro.
- Kapitálové požadavky na banky jsou upraveny směrnicí 89/646/EEC, které stanovují minimální potřebný kapitál ve výši 5 milionů euro.
- Směrnice rovněž požaduje, aby každá investiční společnost měla vlastní fondy ve výši čtvrtiny režijních nákladů v předchozím roce. To by mělo pokrýt rizika kolapsu finančního trhu, tak aby při výpadku příjmů z obchodování byly dostatečně pokryty náklady.
- Investiční společnosti a úvěrové instituce musí ohodnocovat své pozice ve finančních instrumentech (ale i komoditních) denně na bázi tržních cen.
- Směrnice obsahuje další požadavky na pokrytí tržního rizika, devizového rizika a rizika selhání protistrany.

Kotace cenných papírů na burze

Admission of securities to official stock exchange listings and on information to be published on those securities

Směrnice 2001/34/EC konsolidující směrnici 79/279/EEC, směrnici 80/390/EEC, směrnici 82/121/EEC a směrnici 88/627/EEC a novelizovaná směrnicí 2003/71/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24032.htm>

Cílem směrnice je zkoordinovat podmínky připuštění cenného papíru na oficiální burzu cenných papírů a podmínky zveřejnění informací o těchto cenných papírech za účelem poskytnout ekvivalentní ochranu pro investory na úrovni EU.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice postihuje všechny cenné papíry obchodované na veřejných trzích v EU – týká se tak i cenných papírů emitentů mimo EU nebo nadnárodních institucí.
- Směrnice harmonizuje požadavky na poskytování informací při uvádění cenných papírů na burzu, a to jak o cenném papíru jako takovém, tak i o osobě emitenta. Informace musí být dostatečné, v minimálním obsahu, pravidelné, tak aby investor dostával informace během celé doby kotace cenného papíru na burze. Emitent

musí investorům dát k dispozici roční závěrku, výroční zprávu a pololetní zprávu o činnosti během prvních šesti měsíců finančního roku.

- Koordinace informací a náležitostí je již upravena ve směrnici 89/298/EEC o prospektu emise cenných papírů. Vzájemné uznávání prospektů však ještě neuděluje právo na kotaci na burze.

Obchodování na základě neveřejných informací a manipulace trhem

Insider dealing and market manipulation (market abuse)

Směrnice 2003/6/EC doplněná směrnicí 2003/124/EC, směrnicí 2003/125/EC a nařízením EC 273/2003

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24035.htm>

Cílem směrnice je posílit integritu finančních trhů prostřednictvím omezení možností pro obchodování na základě neveřejných informací a pro manipulace s cenami finančních instrumentů, definovat běžné standardy pro zvýšení důvěry investorů a zesílení spolupráce mezi zainteresovanými národními orgány uvnitř EU.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice by měla upravovat obě dvě hlavní kategorie zneužívání trhu – obchodování na základě neveřejných informací (dosud upravováno ve směrnici 89/592/EEC) a manipulace s tržními cenami.
- Pojem zneužití trhu je ve směrnici upraven dostatečně flexibilně, aby se nemusel brzy novelizovat. Zneužití trhu může vzniknout v podmínkách, kde investor byl nesmyslně znevýhodněn ostatními subjekty, které měly neveřejné informace, deformovaly cenovou funkci finančního trhu anebo šířily nepravdivé informace.
- Každá členská země EU ustanoví samostatný regulatorní a dozorový orgán se společným minimem zodpovědnosti. Tyto orgány budou spolupracovat.
- Směrnice 2003/124/EC definuje pravidla zveřejňování důležitých informací a pojem tržní manipulace.
- Směrnice 2003/125/EC stanovuje pravidla férové prezentace investičních doporučení a zveřejňování konfliktu zájmů.
- Nařízení 2273/2003/EC upravuje, za jakých podmínek se mohou provádět zpětné odkupy vlastních akcií a obchody za účelem stabilizace kurzu finančního instrumentu.

Účetní výkazy poboček zahraničních úvěrových a finančních institucí

Accounting documents of branches of foreign credit and financial institutions

Směrnice 89/117/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24010.htm>

Cílem směrnice je odstranění povinnosti poboček zahraničních bank nebo jiných finančních institucí umístěných v zemích EU, které mají hlavní sídlo v jiné členské nebo i nečlenské zemi EU, vykazovat oddělenou roční účetní závěrku.

Pojišťovnictví

Vytvoření jednotného trhu v oblasti pojišťovnictví bylo prioritou EU dlouhou dobu a kladlo si za cíl splnit v zásadě tyto dvě priority:

- Poskytovat občanům EU přístup k co možná **nejširšímu spektru nabízených pojistných produktů**.
- Garantovat, že pojišťovna s povolením v činnosti v jednom členském státě EU může vyvíjet své aktivity ve všech ostatních členských zemích a to v podobě **svobodného založení pobočky nebo nabízení svých služeb**.

Za účelem splnění těchto podmínek a s přihlédnutím ke svým specifickým charakteristikám je zvláště upravováno neživotní a životní pojištění, které hraje důležitou úlohu v dlouhodobých spořicích a zajišťovacích systémech.

Životní pojištění

Cílem první směrnice upravující životní pojištění (směrnice 79/267/EEC, která byla nahrazena novou směrnicí 2002/83/EC) bylo položit pravidla nezbytná pro usnadnění realizace práva na **založení pobočky v jakémkoliv členském státě EU**. Směrnice nechala prostor pro realizaci **práva na svobodné poskytování služeb**, které bylo obsahem druhé směrnice životního pojištění (90/619/EEC, rovněž nahrazena novou směrnicí 2002/83/EC). Tu dále upřesnila třetí směrnice (92/96/EEC) pokrývající životní pojištění. Jejím základním bodem je **jednotná licence a dohled prováděným dozorovým orgánem** té členské země, kde má pojišťovna hlavní sídlo.

Neživotní pojištění

V roce 1973 Komise přijala první směrnici 73/239/EEC, která založila patřičný právní rámec pro **svobodu založení pobočky** v EU v sektoru neživotního pojištění. **Svobodu volného poskytování služeb** v neživotním pojištění garantovala druhá směrnice 88/357/EEC. Z jejího pole působnosti byla ale vyřata řada odvětví a operací. Třetí směrnice neživotního pojištění (92/49/EC) se zabývá **koordinací národních pravidel investování**, umístěním aktiv kryjících pojistné rezervy pojišťoven a dále upravuje dozor nad pojišťovnictvím, pojistné podmínky, založení a vlastní podnikání pojišťovny a dozor na základě principu domovského státu (Home Country Control). V roce 1998 byla přijata směrnice 98/78/EC, která se zvláště zabývá **dozorem nad pojišťovnami**, jež jsou součástí **pojišťovacích holdingů**.

V rámci neživotního pojištění je specifický důraz kladen na **povinné ručení z provozu motorových vozidel**, které upravují hned tři samostatné směrnice. Hlavním cílem směrnice 90/618/EEC (novelizující směrnici 73/239/EEC a směrnici 88/357/EEC) je uvést do souladu povinné ručení motorových vozidel do sféry působnosti druhé směrnice neživotního pojištění (88/357/EEC). Mezery, které existovaly v oblasti povinného pojištění cestujících jsou pokryty směrnicí 90/232/EEC). Směrnice 2000/26/EC (novelizující směrnici 73/239/EEC a směrnici 92/49/EEC) upravuje **havárie mimo stát pojištěnce** a klade si za úkol garantovat obětem automobilové havárie srovnatelné zacházení v oblasti vypořádání závazků bez ohledu na to, v jakém členském státě se havárie uskutečnila.

Specifické oblasti

Kromě výše zmíněných hlavních směrnic existují směrnice upravující vztahy v ostatních jednotlivých segmentech trhu neživotního pojištění či oblastech činnosti pojišťoven.

- **Roční účetní závěrky** pojišťoven (směrnice 91/674/EEC novelizovaná směrnicí 2003/51/EC) – směrnice harmonizuje účetní výkazy pojišťoven působících v EU s cílem zlepšit jejich porovnatelnost.
- **Pojištění právní ochrany** (směrnice 87/344/EEC) - cílem je koordinace národních požadavků na pojištění proti nákladům spojeným s právním řízením.
- **Pojištění úvěrů a ručení** (směrnice 87/343/EEC novelizující směrnici 73/239/EEC) – cílem je poskytnout dodatečné finanční garance pro pojištění úvěru.
- **Pojištění vývozu** (směrnice 98/29/EC) – cílem je eliminovat zkreslení v hospodářské soutěži harmonizací pravidel pojištění vývozu v jednotlivých členských státech.

Za účelem pomoci Komisi v jejím úkolu spolupracovat s národními dozorovými orgány v pojišťovnictví byla vytvořena **Komise pro pojišťovnictví** (91/675/EEC).

Úpadek či restrukturalizaci pojišťoven upravuje směrnice 2001/17/EC, která si klade za cíl zajistit, aby v případě úpadku či restrukturalizace pojišťovny s pobočkami v ostatních členských státech EU se úpadekové řízení aplikovalo na všechny pojištěnce, pojistníky, oprávněné osoby a věřitele stejně, bez ohledu na to, v jakém členském státě žije.

Větší ochranu drobných klientů na spotřebitelském trhu podporuje směrnice 2002/92/EC, která upravuje podnikání **finančních zprostředkovatelů v pojišťovnictví**.

Specifický charakter pojišťovnictví si vyžádal přijetí nařízení 1534/91/EEC (realizované nařízením 358/2003/EC), které vyjmenovává typy dohod, rozhodnutí a zavedených praktik v sektoru pojišťovnictví, které **nemusí plnit určité podmínky soutěžního práva EU**.

Klíčové právní normy v pojišťovnictví

Životní pojištění

Life assurance

Směrnice 2002/83/EC novelizující směrnici 79/267/EEC (first directive), směrnici 90/619/EEC (second directive), směrnici 92/96/EEC (third directive), směrnici 95/26/EC („post-BCCI“ directive), směrnici 2000/64/EC a směrnici 2000/12/EC (solvency margin directive)

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24027a.htm>

Cílem směrnice je shrnout existující pravidla svobody poskytování přeshraničních služeb na poli životního pojištění s výhledem na zjednodušení stávající legislativy.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Pojišťovna získající povolení v činnosti životního pojištění v jednom členském státě může podnikat i v ostatních členských státech EU. Aby to bylo umožněno, směrnice harmonizuje národní systémy.
- Pravomoc pro dozor nad pojišťovnou má exkluzivně dozorový orgán státu, v němž má pojišťovna své sídlo. Dozor zahrnuje ověřování solventnosti pojišťovny, úroveň a formy alokace technických rezerv na krytí závazků z pojistného plnění v souladu s pravidly, které upravuje tato směrnice.
- Pojišťovna může podnikat zároveň v oblasti životního i neživotního pojištění, účetnictví a řízení obou těchto aktivit musí být ale oddělené.
- Výhoda svobodně poskytovat služby životního pojištění po celé EU se nevztahuje na agentury nebo pobočky pojišťoven se sídlem mimo EU.
- Obecně platí, že za právo upravující pojistnou smlouvu se považuje právo té členské země, které je pojistník rezidentem.
- Směrnice upravuje i spolupráci mezi dozorovými orgány jednotlivých členských států a Komise.
- Směrnice sjednocuje rovněž účetní principy a principy kalkulace technických rezerv.

Druhá směrnice neživotního pojištění

Coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to direct insurance other than life assurance and laying down provisions to facilitate the effective exercise of freedom to provide services

Směrnice 88/357/EEC novelizující směrnici 73/239/EEC a novelizovaná směrnici 90/618/EEC a směrnici 92/49/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24028a.htm>

Cílem směrnice je ustanovit pravidla pro poskytování neživotního pojištění v rámci celé EU a uvést do souladu potřeby svobody poskytování služeb a ochranu spotřebitelů.

Třetí směrnice neživotního pojištění

Coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to direct insurance other than life assurance (third non-life insurance Directive)

Směrnice 92/49/EEC novelizující směrnici 88/357/EEC a směrnici 73/239/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24028b.htm>

Cílem směrnice je zavést jednotný systém povolování, kde jakákoliv pojišťovna se sídlem v jednom členském státě může založit pobočku a podnikat v jiném členském státě. Podléhá však přitom doзору v zemi, kde je umístěno sídlo.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Harmonizace pravidel upravující pojišťovnictví v těchto oblastech: dozor a dohled, technické rezervy a jejich investování, pravidla solventnosti a likvidity, úprava pojistných smluv.
- Pojišťovna se sídlem v členském státě EU, která chce založit pobočku v jiném členském státě musí o tom uvědomit domácí dozorový orgán a poskytnout mu potřebné informace, jakož i dozorovému orgánu ve státě, kde chce pobočku otevřít.
- Směrnice dále ruší domácí pojišťovací monopoly, upravuje přeshraniční zdanění pojišťoven, možnosti reklamy, úpadku, apod.

Důležitá je i směrnice 2002/13/EC novelizující směrnici 73/239/EEC a týkající se požadavků na solventnost neživotních pojišťoven.

Ručení z provozu motorových vozidel: pojištění cestujících

Approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles

Směrnice 90/232/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24026b.htm>

Hlavním cílem směrnice je pokrýt mezery, které existovaly v oblasti povinného pojištění cestujících.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Všichni cestující, kromě řidiče a cestujících vědomě v ukradeném automobilu, jsou pojištěni povinným ručením.
- Členské státy musí zajistit, aby se úhrada závazků z povinného ručení vztahovala na celé území EU. Pojistné plnění poskytnuté motoristovi, který používá svůj automobil mimo domovský stát, nesmí být nikdy menší než v domovské zemi.
- Směrnice zpřísňuje použití garančního fondu pro výplatu obětí havárií způsobených nepojištěnými nebo nezjištěnými vozidly.

Připravovaná novela této směrnice by měla zjednodušit pravidla pro použití pojištění v případě dočasného pobytu v jiném členském státě EU. Dovoluje také poskytování krátkodobého pojištění pro vozidla nakoupená v jiném členském státě, než v zemi, kde žije kupec automobilu. Novela by rovněž měla aktualizovat opatření týkající se minimální částky pojistné ochrany.

Ručení z provozu motorových vozidel

Motor vehicle liability insurance

Směrnice 90/618/EEC novelizující směrnici 73/239/EEC a směrnici 88/357/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24026a.htm>

Hlavním cílem směrnice je uvést do souladu povinné ručení motorových vozidel do sféry působnosti druhé směrnice neživotního pojištění (88/357/EEC). Upravuje přeshraniční vztahy a podmínky povinného ručení z provozu motorových vozidel v EU.

Ručení z provozu motorových vozidel: havárie mimo stát pojištěnce

Approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles

Směrnice 2000/26/EC novelizující směrnici 73/239/EEC a směrnicí 92/49/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24001.htm>

Cílem je garantovat obětem automobilové havárie srovnatelné zacházení v oblasti vypořádání závazků bez ohledu na to, v jakém členském státě se havárie uskutečnila. Směrnice tak doplňuje pravidla stanovená ve směrnici 72/166/EEC, směrnicí 84/5/EEC a směrnicí 90/232/EEC (první, druhé a třetí směrnici pojištění motorových vozidel), které se zabývaly hlavně otázkou automobilových havárií, jež nastaly v mateřské zemi automobilisty.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Všechny pojišťovny zavedené v EU musí mít v každém členském státu „představitele vypořádání závazků“, který je zodpovědný za shromáždění všech informací nezbytných v souvislosti s odškodněním při nehodě.
- Do třech měsíců od doby, kdy oběť nehody požádala o pojistné plnění, pojišťovna nebo její zástupce musí nabídnout odškodnění. V případě, že závazek či škoda nebyly přesně kvantifikovány, musí oběť během tří měsíců kvůli tomu kontaktovat.
- V případě, že pojišťovna osoby, která havárii způsobila, nesplní své povinnosti nabídnout kompenzaci a poskytnout informace, případ se řeší podle národního trestního práva země pojišťovny.
- Členské státy musí založit informační centrum a orgán pro výplatu kompenzací. Jejich úkolem je zajistit obětem, aby získaly kompenzace co nejdříve to jde, a to i v případě, že pojišťovna odmítá spolupracovat.

Pojištění úvěrů a ručení

Credit and suretyship insurance

Směrnice 87/343/EEC novelizující směrnici 73/239/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24025.htm>

Cílem směrnice je poskytnout dodatečné finanční garance pro pojištění úvěru a zrušit opatření, které povolovalo Německu zákaz pojišťování ručení v kombinaci s ostatními typy pojištění.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Odstranění speciálních německých podmínek v oblasti pojištění úvěrů.
- Povinnost pojišťoven na zvýšení technických rezerv na pojištění úvěrů a ručení.
- Směrnice stanovuje čtyři metody, které jsou povolené pro kalkulaci technických rezerv pro pojištění úvěrů.

Pojištění právní ochrany

Coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to legal expenses insurance

Směrnice 87/344/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24024.htm>

Cílem směrnice je koordinace národních požadavků na pojištění proti nákladům spojeným s právním řízením. Směrnice ale nepokrývá právní řízení spojené s provozováním námořní plavby.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- V případě konfliktu zájmů nebo nesouhlasu týkajících se vypořádání nároku pojistitel musí informovat pojištěnou osobu o jejich právech svobodného výběru právního zástupce a možnosti využití arbitráže.

Pojištění vývozu

Harmonisation of the main provisions concerning export credit insurance for transactions with medium and long-term cover

Směrnice 98/29/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24041.htm>

Cílem směrnice je eliminovat zkreslení v hospodářské soutěži harmonizací pravidel pojištění vývozu v jednotlivých členských státech.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Opatření státních orgánů v oblasti garancí či pojištění vývozu, které jsou vzhledem k výši provozních nákladů a ztrát nadměrné a neadekvátní a jsou tvořené exportními dotacemi jsou na základě dohod v rámci GATT zakázány.
- Směrnice stanovuje všeobecné principy pojištění exportu, rozsah možného využití, případy ztrát a výjimek ze závazků, náhradu závazků z neplnění dovozce.
- Rizika jsou rozdělena do čtyřech hlavních oblastí: komerční rizika, politická rizika, rizika výroby a úvěrové rizika.

Doplňkový dohled nad pojišťovnami ve skupině

Supplementary supervision of insurance undertakings in an insurance group

Směrnice 98/78/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24022b.htm>

Cílem směrnice je lepší vybavení dozoru nad pojišťovnami směrem ke zjištění opravdové solventnosti pojišťovny, která je součástí pojišťovací skupiny (holdingu).

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Členské státy jsou povinny rozšířit dohled na všechny subjekty, které mohou ovlivnit finanční a provozní pozici dozorované pojišťovny, včetně podnikatelských subjektů spojených nebo účastnících se podnikání dozorované pojišťovny. Patří sem zejména zajišťovny, holdingové skupiny, pojišťovny a zajišťovny se sídlem mimo EU.
- Pokud dozorová autorita jednoho členského státu potřebuje ověřit informace týkající se pojišťovny se sídlem v jiném členském státu, musí se obrátit na kompetentní dozorový orgán tohoto členského státu.

Směrnici novelizuje směrnice 2002/87/EC, která se zabývá „doplňkovým“ dohledem na úvěrové instituce, pojišťovny a investiční společnosti, které jsou součástí finančních konglomerátů.

Restrukturalizace a úpadek pojišťoven

Reorganisation and winding-up of insurance undertakings

Směrnice 2001/17/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24022c.htm>

Cílem směrnice je zajistit, aby se v případě úpadku pojišťovny s pobočkami v ostatních členských státech EU úpadekové řízení aplikovalo na všechny pojištěnce, pojistníky, oprávněné osoby a věřitele. Dosud totiž platilo, že v případě likvidace pojišťovny s pobočkami v ostatních členských státech EU dozorové autority v jednotlivých postižených členských státech zahájily separátní úpadekové řízení a to vedlo ke konfliktům v jurisdikcích. S pojistníky v různých členských státech EU pak nebylo zacházeno stejně. To samé platí i pro restrukturalizace. Směrnice si klade za cíl garantovat zákazníkovi ochranu bez ohledu na to, v jakém členském státě žije.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice se vztahuje na pojišťovny se sídlem v členském státu EU, na pobočky pojišťoven se sídlem mimo EU a věřitele se sídlem v EU.
- Pokud pojišťovna s pobočkami v ostatních členských státech zbankrotuje, úpadekové řízení bude předmětem jednotných opatření v členském státě, kde měla pojišťovna sídlo (tzv. mateřský stát). Tento přístup je konzistentní s principem kontroly mateřského státu, která je základní pro směrnice z oblasti životního i neživotního pojištění.
- Pouze dozorová autorita mateřského členského státu má oprávnění rozhodovat o úpadekovém řízení (princip jednoty). V rámci tohoto řízení jsou vzata v úvahu všechna aktiva a závazky pojišťovny (princip univerzality).

Finanční zprostředkovatelé v pojišťovnictví

Insurance mediation

Směrnice 2002/92/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24237.htm>

Cílem směrnice je zlepšení fungování jednotného trhu v pojišťovnictví pro drobné klienty tak, aby se stal bezpečnějším a lépe přístupnějším. Prostředkem k tomu je liberalizace sektoru finančních zprostředkovatelů v oblasti pojišťovnictví.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice jako finanční zprostředkovatele v pojišťovnictví rozumí pojišťovací brokery, banky a dealery automobilů.
- Všichni finanční zprostředkovatelé v pojišťovnictví (ale i zajišťovnictví) se musí zaregistrovat ve svém mateřském státu. To jim umožní poskytovat své služby či otevřít pobočku v jakémkoliv ostatním členském státu EU.
- Podmínkou registrace je prokázání nezbytných všeobecných, obchodních a profesních znalostí a schopností. Požadováno je i dobré jméno finančního zprostředkovatele. Finanční zprostředkovatel musí mít rovněž uzavřeno pojištění pro případ vlastní profesní nedbalosti. Zprostředkovatel, který nakládá s finančními prostředky klientů, musí mít dostatečnou finanční kapacitu.
- Finanční zprostředkovatelé musí potenciálním klientům poskytovat jasné vysvětlení svých rad a doporučení při prodeji pojistných produktů.

Individuální a konsolidované účetní závěrky pojišťoven

Annual accounts and consolidated accounts of insurance undertakings

Směrnice 91/674/EEC novelizovaná směrnicí 2003/51/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24022a.htm>

Cílem směrnice je zavést stejný formát a stejné nadpisy položek výkazů účetní závěrky všech pojišťoven působících v EU tak, aby byla zajištěna jejich porovnatelnost.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice se vztahuje na všechny pojišťovny kromě malých vzájemných společností.
- Směrnice předepisuje přesný formát rozvahy či výsledovky a obsahuje i speciální opatření, týkající se jistých rozvahových a výsledkových položek.
- Členské státy mohou buď aplikovat vlastní specifická oceňovací pravidla nebo nechat pojišťovnám svobodnou volbu, aby se rozhodli pro alternativní pravidla stanovená směrnicí.
- Směrnice upravuje i pravidla konsolidace.

Směrnici výrazně doplňuje nařízení 1606/2002/EC o aplikaci mezinárodních účetních standardů. Na jejím základě jsou společnosti přijaté k obchodování na regulovaném trhu povinny zpracovávat a publikovat konsolidované účetní závěrky od 1.1.2005 podle mezinárodních účetních standardů.

Výjimky pro vybrané dohody, rozhodnutí a praktiky v pojišťovnictví

Exemption for certain agreements, decisions and concerted practices in the insurance sector

Nařízení 1534/91/EEC realizované nařízením 358/2003/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26097.htm>

Cílem nařízení je vyjmout z povinnosti plnit určité podmínky soutěžního práva EU vybrané kategorie dohod, rozhodnutí a zavedených praktik v sektoru pojišťovnictví.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice se vztahuje na tyto dohody: předávání informací o kalkulaci rizika, definice standardních podmínek, tvorba pojistných poolů na pokrývání velikých a výjimečných rizik a příprava technických specifikací pro zavedení a údržbu bezpečnostních zařízení. Tyto druhy dohod jsou vyjmuty z článku 81(1) Smlouvy o založení ES, která upravuje soutěžní právo a nemusí být oznamovány Komisi než vstoupí v platnost.
- Pro každou z výše uvedených čtyřech kategorií nařízení 358/2003/EC stanovuje podmínky, pouze při kterých jsou dohody vyjmuty z oznamovací povinnosti Komisi.
- Doba platnosti nařízení je omezena do 31. března 2010

Komise pojišťovnictví

Setting up an Insurance committee

Směrnice 91/675/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24029.htm>

Cílem směrnice je založit Komisi pro pojišťovnictví, která bude asistovat Komisi v její činnosti v oblasti pojišťovnictví s výhledem na užší spolupráci mezi národními dozorovými orgány a Komisí.

Ostatní finanční služby

Kromě směrnic a nařízení vztahující se čistě k sektorům bankovníctví, pojišťovnictví či investičních služeb existuje **řada dalších legislativních prvků**.

Na ochranu spotřebitelů je určena směrnice 87/102/EEC (novelizovaná směrnicí 90/88/EEC a směrnicí 98/7/EC) harmonizující **pravidla spotřebitelského úvěrování**. Ochranu spotřebitelů má na starost také směrnice 2002/65/EC (novelizující směrnicí 98/27/EC, směrnicí 97/7/EC a směrnicí 90/619/EEC), která zavádí harmonizovaný a odpovídající právní rámec pro **uzavírání finančních smluv na dálku**.

Na stále silnější globalizaci, která probíhá rovněž i ve finančním sektoru reaguje směrnice 2002/87/EC (novelizující směrnicí 2000/12/EC, směrnicí 98/78/EC, směrnicí 93/22/EEC, směrnicí 93/6/EEC, směrnicí 92/96/EEC, směrnicí 92/49/EEC, směrnicí 79/267/EEC a směrnicí 73/239/EEC), která zavádí speciální legislativu pro **dohled nad finančními konglomeráty** a dále rozvíjí sektorovou legislativu pro úvěrové instituce, pojišťovny a finanční společnosti v dohledové činnosti.

Součástí **soutěžního práva EU** je nařízení 3604/93/EC, které určité typy jednání mezi soukromou a veřejnou institucí jakožto privilegovaný přístup zakazuje.

Oblasti finančního sektoru se dotýká i směrnice 69/335/EEC (novelizovaná směrnicí 73/79/EEC, směrnicí 74/553/EEC a směrnicí 85/303/EEC). Jejím cílem je **harmonizace práva zdaňující vklad kapitálu** do kapitálové společnosti a poplatků spojených s vydáváním cenných papírů.

V roce 2003 byla schválena směrnice 2003/41/EC, která zatím jako jediná upravuje **činnost institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění**.

Mezi legislativu, která se dotýká finančního sektoru se dá zařadit i nařízení 2558/2001/EC, které mění **klasifikaci vypořádání swapových operací a dohod o budoucí úrokové sazbě** v statistickém evropském systému účtů (ESA).

Ostatní klíčové finanční právní normy

Spotřebitelský úvěr

Approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States concerning consumer credit

Směrnice 87/102/EEC novelizovaná směrnicí 90/88/EEC a směrnicí 98/7/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l32021.htm>

Cílem směrnice je harmonizace pravidel upravující spotřebitelské úvěrování a zároveň zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele.

Směrnici se netýká některých typů úvěrů jako například úvěrů na nákup, pořízení, rekonstrukci či renovaci nemovitosti, neúročených spotřebitelských úvěrů, úvěrů menších než 200 euro a zároveň větších než 20 tisíc euro nebo úvěrů splatných do tří měsíců (nebo ve čtyřech splátkách během 12ti měsíců).

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- V rámci propagace spotřebitelských úvěrů musí být kromě úrokové sazby vyjádřená i roční průměrná sazba nákladů na získání spotřebitelského úvěru.
- Úvěrová smlouva musí mít písemnou podobu, ve smlouvě musí být uvedena kromě dalších nezbytných podmínek i roční průměrná sazba nákladů a podmínky, za kterých může být smlouva změněna.
- O veškerých změnách úrokových sazeb a poplatků musí být spotřebitel informován k datu, kdy tyto změny nastanou.
- Postoupením pohledávky ze spotřebitelského úvěru na třetí osobu nelze změnit práva příjemce spotřebitelského úvěru.

Smlouvy o poskytování finančních služeb uzavírané na dálku

Distance marketing of consumer financial services

Směrnice 2002/65/EC novelizující směrnici 98/27/EC, směrnici 97/7/EC a směrnici 90/619/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l32035.htm>

Cílem směrnice je zavést harmonizovaný a odpovídající právní rámec pro uzavírání finančních smluv na dálku a současně zajistit dostatečnou úroveň ochrany spotřebitelů. Doplnuje tak směrnici 97/7/EC, která se zabývá ochranou spotřebitelů ve většině zboží a služeb, právě kromě finančních služeb.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice pokrývá smlouvy s drobnými klienty (retail) v oblasti bankovníctví, pojišťovnictví, investičních služeb, včetně penzijních fondů, které jsou domluveny na dálku – prostřednictvím telefonu, faxu nebo přes Internet.
- Spotřebitel má právo na dostatečnou dobu pro uvažování o smlouvě. Dodavatel služby tak je povinen předat návrh smlouvy spotřebiteli na dobu alespoň 14 dnů.
- Směrnice dále popisuje podmínky za jakých spotřebitel může od smlouvy ustoupit a v jaké době, podmínky na náhradu škody, apod.
- Dodavatel nesmí dodat spotřebiteli službu bez jeho souhlasu.

Doplňkový dohled finančních konglomerátů

Supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate

Směrnice 2002/87/EC novelizující směrnici 2000/12/EC, směrnici 98/78/EC, směrnici 93/22/EEC, směrnici 93/6/EEC, směrnici 92/96/EEC, směrnici 92/49/EEC, směrnici 79/267/EEC a směrnici 73/239/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24038c.htm>

Cílem směrnice je zavést speciální legislativu pro dohled nad finančními konglomeráty, která by rozvíjela sektorovou legislativu pro úvěrové instituce, pojišťovny a finanční společnosti.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice upravuje užší spolupráci mezi dozorovými autoritami jednotlivých sektorů a výměnu informací mezi nimi.
- Finanční konglomeráty sami musí mít dostatečnou úroveň vlastního kapitálu. Mateřská společnost nesmí vydávat úvěry k financování svých ovládaných dceřiných společností.
- Směrnice upravuje kalkulaci ukazatele solventnosti a kapitálové přiměřenosti na úrovni skupiny.
- Management finančních konglomerátů musí disponovat dostatečnou reputací a zkušenostmi.

Používání zákazu privilegovaného přístupu k finančním institucím

Application of the prohibition of privileged access

Nařízení 3604/93/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l25010.htm>

Cílem nařízení je specifikovat typy jednání, které jsou jakožto opatření zavádění privilegovaného přístupu zakázány.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Za opatření zavádění privilegovaného přístupu se považují závazná opatření přijatá veřejným orgánem, který ukládá povinnost finanční instituci převzít či držet závazky institucí veřejného sektoru nebo uděluje daňové nebo finanční výhody, z kterých mohou profitovat pouze finanční instituce, které převzaly či drží tyto závazky.
- Nařízení dále upravuje, které opatření na převzetí či držení závazků se nepovažují za privilegovaný přístup (například za určitých podmínek financování sociálního bydlení nebo úhrada škod po přírodních katastrofách).

Nařízení se netýká ECB a národních centrálních bank, poštovních úřadů (pokud jsou částí vládního sektoru nebo fungují jako finanční agent vlády) a institucí, které jsou částí vládního sektoru nebo jejichž závazky korespondují s veřejným dluhem.

Nepřímé zdanění navyšování kapitálu

Approximation of the laws of the Member States concerning indirect taxes on the raising of capital

Směrnice 69/335/EEC novelizovaná směrnicí 73/79/EEC, směrnicí 74/553/EEC a směrnicí 85/303/EEC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l26044.htm>

Cílem direktivy je harmonizace práva zdaňující vklad kapitálu do kapitálové společnosti a poplatky spojené s vydáváním cenných papírů (akcie a dluhopisy) tak, aby bylo zabráněno diskriminace, dvojitému zdanění a překážkám pro volný pohyb kapitálu uvnitř jednotného trhu.

Instituce zaměstnaneckých penzijních systémů

Institutions for occupational retirement provision (IORP's)

Směrnice 2003/41/EC

<http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l24038b.htm>

Cílem směrnice je zavést specifický právní rámec pro instituce systému zaměstnaneckých penzijních systémů a garantovat bezpečnost a finanční dostupnost. Dalším cílem směrnice je zrušit překážky v investování penzijních fondů.

Nejdůležitější body úpravy směrnice:

- Směrnice se dotýká všech typů zaměstnaneckých penzijních systémů, které fungují na fondové bázi a stojí mimo státní systém sociálního zabezpečení.
- Účastník systému zaměstnaneckého penzijního připojištění musí být vybaven dostatečnými informacemi o pravidlech penzijního systému, o finanční situaci penzijního fondu a o dalších svých právech.
- Směrnice stanovuje investiční pravidla pro penzijní fondy a pravidla pro přeshraniční řízení penzijních systémů.
- Pokud je penzijní fond přeshraničně řízen, zodpovědným dozorovým orgánem je orgán v mateřské členské zemi a dozorové orgány v ostatních členských zemích to uznávají.
- Penzijní fond má právo využívat bez omezení služeb kteréhokoliv oprávněného správce v EU.
- Vlastní podnikatelské aktivity společnosti (sponzora), který penzijní fond provozuje a penzijního fondu musí být oddělené.

Změna klasifikace vypořádání swapových operací a dohod o budoucí úrokové sazbě

Reclassification of settlements under swaps arrangements and under forward rate agreements

Nařízení EC 2558/2001 novelizující nařízení EC 2223/96

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2001/l_344/l_34420011228en00010004.pdf

Nařízení EC 2223/96 zakládá evropský systém účtů (ESA - European System of Accounts) tím, že stanovuje metodologii běžných standardů, definic, klasifikací a účetních pravidel s cílem lepší statistické srovnatelnosti účtů v jednotlivých členských zemích EU. Cílem nařízení EC 2558/2001 je změna klasifikace v systému ESA pro vypořádání swapových operací a dohod o budoucí úrokové sazbě (FRA).